

Saeimas un NVO forums
”Meklējot ilgtspējīgus risinājumus valsts attīstībai”
2019.gada 10.jūnijā, Rīgā

Rezolūcija

Mēs, Saeimas un NVO foruma nevalstisko organizāciju pārstāvji:

- uzsveram, ka valsts attiecības ar pilsoni ir valsts stratēģiskā infrastruktūra, kas atbilstīgi veidojama, atbalstāma un aizsargājama, veidojot skaidru, pastāvīgu un ar politisko svaru un atbildību apveltītu pilsonisko politiku, kas ietver pilsonisko līdzdalību, mediju un informatīvās telpas, vēlēšanu un politisko partiju darbības regulējuma, valsts un pašvaldību lēmumpieņemšanas kvalitātes un caurskatāmības;
- apliecinām, ka pilsoniskajai sabiedrībai ir kritiski svarīga loma Latvijas sabiedrības interešu pārstāvniecībai visos valsts attīstības posmos - plānošanā, lēmumu pieņemšanā un ieviešanā;
- uzskatām, ka Saeimas un NVO sadarbība ir nozīmīgs ietvars visaptverošas valsts attīstības veicināšanai iekļaujošas un uz cilvēkiem vērstas likumdošanas un parlamentārās uzraudzības ceļā;
- norādām, ka kvalitatīva un rezultatīva Saeimas un NVO sadarbība ir īstenojama ikdienā Saeimas komisiju un deputātu darbā, kā arī pilsonisko līdzdalību un viedokļu daudzveidību respektējošā politiskajā retorikā;
- joprojām pārāk bieži vērojami sasteigta, necaurspīdīga un sabiedrības kvalitatīvai iesaistei neatbilstoša lēmumu pieņemšana publiskajā pārvaldē, kā arī neatbilstība starp nozaru rīcībpolitikas dokumentiem un Saeimas darbu.

Balstoties uz foruma sešās darba grupās apspriesto, sniedzam šādus **priekšlikumus**:

Pilsoniskās sabiedrības ilgtspēja

- Pilnveidot Saeimas un NVO sadarbības praksi, nodrošinot reālu līdzdalību un sabiedrības interešu pārstāvību no tehniskā līdz politiskajam likumdošanas līmenim, tajā skaitā:
 - Saeimas komisijām, izskatot jautājumus, piesaistīt dažādu viedokļu NVO, veidojot dažādībā balstītu diskusiju;
 - stiprināt analītisko atbalstu Saeimas darbam, kurā sistemātiski atspoguļoti nozaru NVO ekspertu atzinumi;
 - Saeimas komisijās norīkot par sabiedrības iesaisti atbildīgus koordinatorus;
 - paredzēt attālinātas līdzdalības mehānismus reģionu un diasporas NVO līdzdalībai Saeimas darbā;
 - nodrošināt MK e-portfeļa pieejamību Saeimai, lai darītu pieejamus akta izstrādes procesā sniegtos NVO atzinumus;
 - sistemātiski sekot, vai tiesību aktu anotācijā ir veikts ietekmes novērtējums uz NVO sektoru;

- Saeimas komisijām piesaistīt NVO komisiju darba plānošanā, identificējot aktuālos jautājumus;
- Saeimas komisijām nodrošināt iespēju ieinteresētajām NVO pieteikties darba kārtību saņemšanai e-pastā;
- veikt Saeimas komisiju un NVO sadarbības kvalitātes regulāru monitoringu, kas izvērtējams Saeimas Ētikas un mandātu komisijā kopā ar komisiju atbildīgajiem atgriezeniskās saiknes uzlabošanai;
- sistēmiski risināt interešu aizstāvības NVO kapacitātes un finanšu atbalsta jautājumu un atbildīgo Saeimas komisiju vadībā veikt grozījumus šādos likumos, lai atbalstītu NVO finansiālo kapacitāti:
 - Sabiedriskā labuma organizāciju (SLO) likumā nostiprināt iespēju NVO veikt saimniecisko darbību sabiedriskā labuma mērķiem;
 - nodokļu regulējumā veicināt ziedošanas kultūru NVO (attaisnoto izdevumu summas palielinājums, atlaides par ziedojumiem un tiesības ziedot pakalpojumus bez papildus PVN, uzņēmumu nodokļa atlaides un iedzīvotāju ienākuma nodokļa daļas novirzīšana NVO fondā vai konkrētiem NVO, u.c.);
 - pārskatīt finansējuma apjoma proporciju sabiedriskā labuma organizāciju interešu aizstāvības darbam, nodrošināt NVO fonda budžeta apjoma pieaugumu un NVO iesaisti valsts budžeta plānošanas procesā;
 - novērst NVO atbalsta finansējuma politizāciju, īpaši pašvaldību līmenī, t.sk. atceļot “deputātu kvotas”, ceļot piešķirumu procesa caurskatāmību un izsekojamību piešķirtā finansējuma izlietojumam;
- Veidot mērķorientētu NVO atbalsta un sadarbības politiku, balstoties uz biedrību un nodibinājumu sīkāku iedalījumu pēc darbības būtības nevis formāliem parametriem (ar grozījumiem speciālajos likumos - Kooperatīvu likums, pašvaldību nodibinājumu regulējums u.c.),
- turpināt SLO statusu kā prioritāru atbalsta saņemšanai no valsts kapitālsabiedrībām, pašvaldībām u.c. ;
- Celt Saeimas deputātu izpratni par NVO darbību, veidojot “ēnu dienas” NVO ietvaros, reģionālas un tematiskas diskusijas ar nozares NVO;
- Aizsargāt pilsoniskās sabiedrības reputāciju, Saeimas Ētikas komisijai stiprinot deputātu ētikas normu uzraudzību attiecībā uz cieņpilnu retoriku par NVO darbību;
- Lai atbalstītu pilsonisku līdzdalību, Darba likumā paredzēt darba devēja pienākumu atļaut darbiniekam veikt vēlētas/oficiālas līdzdalības funkcijas, ja tas nepieciešams darba laikā;

Ilgspējīgas un demokrātiskas pašvaldības

- Padarīt demokrātiskākas pašvaldības, ieviešot instrumentus, kas veicina sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesos un vienlaikus atklātākas to datus; lai to sasniegtu, nepieciešams:
 - pieņemt Vietējo pašvaldību referendumu likumu, pirms tam nodrošinot papildus diskusijas ar sabiedrības pārstāvjiem par jautājumu loku, par ko šādus referendumus būtu iespējams rīkot;
 - veicināt pašvaldību darba caurredzamību, tai skaitā nodrošināt, ka pašvaldības ievēro Ministru kabineta noteikumu prasības, kāda informācija jāpublicē sadaļā “Sabiedrības līdzdalība”;

- veicināt iedzīvotāju iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos, tai skaitā visā Latvijā ieviest citviet praktizēto "līdzdalības budžeta" modeli, tā ļaujot iedzīvotājiem iesaistīties pašvaldību budžeta pārdalē;
- nošķirt pašvaldību dibinātas organizācijas no NVO;
- skaidri reglamentēt pašvaldību informatīvo izdevumu uzdevumus un izplatīšanas kārtību un novērst to iejaukšanos mediju un plašsaziņas līdzekļu tirgū, kas nelabvēlīgi ietekmē mediju vidi un demokrātijas attīstību.

Lobēšana: regulējums un prakse

- Lai veicinātu atklātību par lēmumu pieņemšanas procesu, izstrādāt un pieņemt lobēšanas atklātības regulējumu jeb lobēšanas "jumta likumu", kas iekļauj visaptverošu lobēšanas definīciju (neizslēdzot arī darbu, ko veic NVO normatīvā regulējuma izmaiņām plašākas sabiedrības interesēs), nodrošina vienādus "spēles noteikumus" visiem lobētājiem un līdzsvaro atbildību starp lēmumu pieņēmējiem un lobētājiem;
- Lai nodrošinātu atklātību par lēmumu pieņēmēju un interešu aizstāvju komunikāciju, izstrādāt un ieviest lobēšanas reģistru;
- Lai mainītu sabiedrības priekšstatus par lobēšanu kā negatīvu vai kaitniecisku darbību, Saeimai veicināt mērķtiecīgu darbu pie izpratnes veidošanas par lobēšanu kā svarīgu un normālu procesu demokrātiskā iekārtā;
- Lai lobēšanas regulējums reāli darbotos, sakārtot (pārskatīt) valsts finansējuma apjomu nevalstiskajām organizācijām, īpaši sabiedriskā labuma organizāciju interešu aizstāvības darbam, veicinot arī atklātību, atbildību un izsekojamību piešķirtajam finansējumam.

ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu līdz 2030.gadam izpilde Latvijā un sadarbība ar NVO

- Ilgtspējīgas attīstības komisijai, izskatot Nacionālo attīstības plānu, organizēt atvērtu diskusiju ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem;
- nodrošināt kvalitatīvu sabiedrības iesaisti attīstības plānošanā, pagarinot NAP izstrādes publiskās apspriešanas termiņu arī septembrī;
- ilgtspējīgas attīstības un NAP plānošanas procesā sabalansēt indikatoru fokusa pieeju ar sabiedrības vajadzību risināšanu;
- attīstības plānošanā fokusēties uz caurviju tēmām kā nevienlīdzības mazināšana, kultūra, izglītība, pilsoniskā līdzdalība, kā arī tām, kam ir Latvijai specifisks attīstības potenciāls, piemēram, starpnozaru sadarbību.

Sabiedriskā mediju uzdevumi un neatkarība

- noteikt mediju politiku un, plašāk, pilsoniskās politikas izveidi par prioritāti (valsts drošības jautājums);
- sabiedriskā pasūtījuma izstrādi balstīt sabiedrības vēlmju izpētē, un tā realizācijā ņemt vērā gan mediju patēriņa izmaiņas dinamiskajā plašsaziņas līdzekļu vidē (t.sk. multimediju platformas), gan arī, lai efektīvi rīkotos ar publiskajiem līdzekļiem, nodrošinātu pēc iespējas plašākas sabiedrības daļas uzrunāšanu, kā arī mediju plurālismu, sabiedriskā pasūtījuma realizācijā iesaistīt gan sabiedriskos, gan arī komerciālos elektroniskos plašsaziņas līdzekļus;

- sabiedriskā pasūtījuma izpildei (kontrolei) noteikt konkrētus un pārbaudāmus sabiedriskā labuma mērķus;
- nepieciešama konsekventa medijpratības, medijizglītības jautājumu risināšana (izglītības programma, kompetenču izglītība);
- nepieciešama sekmīga un ar konkrētu periodu noteikta vienota sabiedriskā medija izveide un ar to saistīto jautājumu risināšana (satura apjoms un forma, pārvaldes modelis, finansējuma modelis);
- jāprecizē sabiedriskā pasūtījuma nosacījumu izstrāde - ko veic sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, ko komerciālie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi.

Depozītsistēmas ieviešana un vides aizsardzība

- aicinām ieviest dzērienu iepakojuma depozīta sistēmu šīs Saeimas pilnvaru laikā, nodrošinot bezpeļņas, centralizētu un dzērienu ražotāju un tirgotāju pārvaldītu sistēmas darbību.

Aicinām visas Saeimas komisijas ņemt vērā Saeimas un NVO foruma rezolūciju, regulāri pārskatot rekomendāciju ieviešanas progresu un atskaitoties par to nākamajā Saeimas un NVO forumā.

Ieviešanas uzraudzība

Deklarācijā par pilsoniskās sabiedrības attīstību Latvijā un sadarbību ar nevalstiskajām organizācijām ietverts Saeimas aicinājums izveidot sadarbības institūciju, kas koordinē ikgadējo Saeimas un NVO foruma organizēšanu un uzrauga forumā apkopoto priekšlikumu izskatīšanu Saeimas komisijās un to turpmāko virzību, Saeimai iekļaujot NVO pārstāvju lēmumu pieņemšanas procesā.

Atbalstām, ka Latvijas Pilsoniskā alianse ir pastāvīgā nevalstisko organizāciju pārstāvniecība šajā sadarbības institūcijā, un katru otro gadu Saeimas un NVO foruma ietvaros tiek izvirzīti papildus četri nevalstisko organizāciju pārstāvji. Par procedūru, kādā tiek izvirzīti šie pārstāvji, vienojas esošā sadarbības institūcija, tāpat šī institūcija vienojas par procedūru gadījumos, ja kāds pārstāvis pamet institūciju vai arī rodas situācijas, kad institūcija nespēj pilnvērtīgi darboties esošā sastāvā.